

Oikeustoimittajat ry:n kysely: Julkisuuslain muuttuminen lisäsi oikeudenkäyntien salailua

Oikeudenkäyntien julkisuuden lisäämiseen tähdänneet lainmuutokset eivät oikeustoimittajien käsityksen mukaan ole parantaneet avoimuutta tuomioistuimissa. Pikemmin on käynyt päinvastoin eli oikeudenkäyntien salaaminen on lisääntynyt.

Tähän tulokseen päädyttiin Oikeustoimittajat ry:n tekemässä jäsenkyselyssä, jonka tarkoituksena oli selvittää vuosi sitten voimaan tulleiden lakien toimivuutta. Lakien nimenomaisena tarkoituksena oli lisätä oikeudenkäyntien julkisuutta.

Vain joka viides oikeustoimittaja oli sitä mieltä, että oikeudenkäyntien julkisuus on vuoden aikana lisääntynyt. Joka toinen oli eri mieltä ja arveli, että asiassa on käynyt juuri päinvastoin. Eräs toimittajista totesikin, että "positiivisia kokemuksia uuden lain jälkeen ei ole ollut". Noin kolmannes jäsenistä ei osannut vastata kysymykseen.

Suurimmiksi ongelmiksi näyttivät nousevan julkisuuspäätösten huono ennakoitavuus sekä huonot perustelut. Lähes kaikki toimittajat olivat sitä mieltä, että oikeudenkäynnin julkisuus riippuu liikaa siitä, kuka on puheenjohtaja. Yhtä moni oli myös sitä mieltä, että julkisuutta rajoittavat päätökset perustellaan huonosti.

"Tuntemattomaan käräjäoikeuteen meno on kuin loton pelaamista. Lottopeli alkaa heti oman kinkeripiirin ulkopuolella", eräs toimittaja kuvaili.

Tuomioistuimet voisivat toimittajien mielestä käyttää useammin mahdollisuutta käsitellä juttu salaisena vain osittain. Toimittajat arvelivat, että jutun salaaminen kokonaan on tuomareille "helppo ratkaisu". Kiitosta onnistuneesta osasalaamisesta sai Rovaniemen käräjäoikeus. Se käsiteli osittain julkisena jutun, jossa miestä syytettiin HIV:n tartuttamisesta naiseen.

Tuomioistuimet eivät toimittajien mielestä tee riittävästi julkisia selosteita salaisina käsitellyistä jutuista. Vain joka kolmas oli tyytyväinen julkisten selosteiden määrään. Uuden lain mukaan seloste on laadittava, jos "asia on yhteiskunnallisesti merkittävä tai se on synnyttänyt huomattavaa kiinnostusta julkisuudessa".

Selosteiden laatuun toimittajat olivat kohtalaisen tyytyväisiä. Yli puolet vastanneista piti selosteita riittävinä ja ymmärrettävinä, joskin joka kolmas olisi kaivannut niihin parannusta.

Toimittajat kertoivat saavansa tuomioistuimista helposti pyytämänsä asiakirjat. "Tuomioistuimien kansliat, käräjäsihteerit ym. palvelevat esimerkillisellä tavalla ja ripeydellä", kiitteli eräs toimittaja.

Oikeustoimittajat ry:n jäsenkyselyyn vastasi yhteensä 47 jäsentä. Vastausprosentti oli siten 61.

Lisätietoja:

Varapuheenjohtaja Susanna Reinboth, 050-555 1522

Puheenjohtaja Jarkko Sipilä, 040-508 6169